

MÁS IS EMBER

Fil 2, 2—6

Az emberi természetnek van egy érdekes vonása. Akiket szeret, azok között is van egy, aki valahogy szívéhez közelebb áll. Pál apostol sem volt kivétel ebben. A filippibeli gyülekezet, amelyhez rövid, mindössze 4 részből álló levelét intézte, számára a legkedvesebb volt valahányból. Ez a gyülekezet nem volt olyan nagy és virágzó, mint a korinthusi, sem olyan jelentős, mint az efézusi, mégis szívének legmelegebb szeretetével ezt a kicsi buzgó közösséget ajándékozta meg. Mert ettől a gyülekezet-től annyi szeretetet, jóságot, önzéstelenséget és ragaszkodó melegséget kapott, hogy azt elfeledni nem tudta. Korinthusban a pártoskodások és rágalmozások az apostol személyét nem egyszer éles támadások központjává tették. Efézusból menekülnie kell a félrevezetett tömeg felzúduló haragja elől, de a kicsi filippibeli gyülekezetben csak szeretetet és jóságot tapasztalt. Római fogságában szívének az szerez boldog örömet, hogy kedvenc gyülekezetének tagjai ajándékokat küldenek neki. Ezt a jóságot köszöni meg magasztos gondolatokkal, mély hálával, s küldi bölcs útmutatásait, atyai tanácsait, lélekhez szóló kéréseit levelében: „Teljesítsétek be az én örömemet, hogy egyenlő indulattal legyetek, ugyanazon szeretettel viseltetvén, egy érzésben ugyanazon indulattal lévén, semmit sem cselekedvén versengésből, sem hiábavaló dicsőségből, hanem alázatosan egymást különbnek tartván ti magatoknál. Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is. Annakokáért az az indulat legyen bennetek, mely volt Jézusban is.“ Ez az intelem, melyet a búcsúzó apostol kedves gyülekezetének a lelkére köt. Egyre jobban körvonalazódik előtte, hogy a fogságból nincs menekvés. Lelke gazdag, legértékesebb gondolataival, élettapasztalata legdrágább igazságaival akarja gazdagítani a filippibelieket. Világosan lelkük elé állítja azt az életszabályt, melynek betartása mind az egyéni, mind a közösségi élet megmaradását és boldogságát biztosíthatja. Úgy üzen nekik, mint szülő gyermekeinek, hogy legyenek egyek a szeretetben és közös akaratallal olyan élet folytatásában keressék és találják meg életük tartalmát és értelmét, melynek célja az önzetlen, egymásért való áldozatban teljesedik ki. Mindezt pedig csak úgy lehet, hogy „ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is, és az az indulat legyen bennetek, mely volt Jézusban is.“ A későbbiek során a keresztény vallás is ennek az elvnek lett hirdetője; az egymásért élő szeretet cselekedeteivel akarta megújítani, jobbá, igazabbá és boldogabbá tenni az egyéni és közösségi életet.

Ma is az a feladata minden keresztény embernek, hogy bizonyosgátelője legyen ennek a jézusi indulatnak. S bár ennek kézzelfogható eredménye napjainkig vajmi kevés, mégis bizakodó hittel valljuk, hogy a jézusi indulat ott van a lelkünk mélyén, s bár szenvedélyektől és önző

érdekektől mint a tengerek mélysége elrejtve, mint a Nap fénye felhőktől elborítva, de mégis ott van, hat és az ember erkölcsi éréseivel, növekedésével közelebb és közelebb visz az igazi emberség, az istenfiúság eszményi állapotához.

Az ember jelenlegi erkölcsi fejlődési fokán állva csak egy lehet a kötelességünk: a bennünk levő jézusi indulatot felszínre hozni, megélni, a lelkiélet törvényeit alkalmazni, az elfogult, csak a maga hasznát leső életfelfogást reformálni, a kötelességek teljesítését hirdetni. Ezt sürgeti a jézusi igazságok nagy lelkes apostola is: „Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is.“

Önzetlenség — ismerős és mégis ismeretlen fogalom. Egyet jelent a jézusi indulattal; nem a hangoztatott, hanem a megélt gyakorlati ember-szeretet, amely a mások iránti jó cselekedetekben ölt testet, mely minden ellentétet kiegyenlít, minden küzdelmet megnemesít, áldott eszköze a tökéletességnek, a békesség és jóindulat valóraválásának. Beszélni róla olyan szépen tudunk. Hevít, lelkesít a szó, de amikor tetre kerül a sor, „a fej lehajlik és lecsüng a kéz“. Mert látni embereket, kik mások jogait, érdekeit semmibe veszik, nem törődnek mások érzelmvilágával, csak arra összpontosítanak, hogy bármi áron is, ha kell hazudva, hízelegve, könyökölve másokat könyörtelenül letaposva érvényesüljenek, kik csak az első személyt az „én“-t ismerik, mitsem törődnek azzal, hogy más is ember.

De hála a jó Istennek, lehet látni olyan embereket is, akikben munkál a jézusi indulat, akik nem keresik csak a maguk hasznát, akik tudják, hogy „közülünk senki sem élhet önmagának“. Vannak emberek, kik nemcsak a saját szűk, korlátok közé szorított világát nézik, de látják a világot és az embert maga egyetemességében, ahol egymásért mérhetetlenül sok a tennivaló, száz meg száz kérdés vár megoldásra. Szívükhöz eljut az élet jerikói útján a tehetetlen ember segélykiáltása és a kérő baráttól nem fordulnak el. A szegény Lázárokat asztalukhoz ültetik, a szenvendő Jóbok iránt a szívük megtelik részvétellel. Vannak ma is, kik a szent örökséget óvják, védik, kik áldoznak pénzt, időt, erőt azért az otthonért, amelyet templomnak, egyháznak nevezünk. Vannak, kik tanítanak, gyógyítanak, egymásért küzdve küzdenek. S teszik ezt olyan természetességgel, mint ahogy süt a nap vagy ragyognak a csillagok. Érte nem várnak elismerést, kitüntetést, hálát — mindez megadja nekik saját lelkiismeretük.

Mondjanak bármit is az emberi természetről, Istentől való elfordulásáról, mutasson fel bár az élet hallatlanul merész önzéseket, egy dolog bizonyos: az önzetlenség épp olyan tartozéka természetünknek, mint az önzés. Hogy kinél-kinél melyik érvényesül, az már az egyén lelkületétől és az adott helyzettől függ.

Ott van az önzetlenség a gyermekei felett féltő gonddal örökös szülői szeretetben és a gyermeki lélek halájában, öregségük idején a róluk való gondoskodásban. De ott lehet, ha elvértve, az önzés is. Mert ismerünk szülőket, kik önző módon szeretik gyermeküket és gyermekeket, kinek szülei iránti tisztelete önzésből fakad, a róluk való gondoskodás inkább az örökségre való számítás szelleméből fakad.

Ott van az önzetlenség a gondszántotta barázdákat letörlő hitvesi hűségben, de ott van az önzés az érdekházasságban, a cím, a rang, a kényelem vonzásában. A hivatásban is felleljük. Van, aki a munkahelyén csak a maga hasznát nézi, a másikat kisemmízi.

„Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is“ — az apostol az önzetlenséget egyetemessé teszi, a „mindenki a másokét“ megfogalmazás ezt erőteljesen fejezi ki. Ne csak gyermekeddel, szüleiddel, testvéreddel, barátoddal, ne csak azokkal, akikkel vérségi és lelki szálak kapcsolnak össze, hanem minden emberrel szemben nyilvánuljon meg önzetlenséged. Törj ki önmagad önző világából, önzetlenséged körei táguljanak, szélesedjenek ki, hogy átfogjanak, átöleljenek mindenkit.

Szülő vagy — önzetlenül szeresd gyermekedet —, de légy szülője minden árvának.

Gyermek vagy — apád örökségét, igazmondását, anyád meleg, simogató kezét, rajtad csüngő szeretetét önzetlenül szolgálj vissza, de légy támasza, gyámolítója az élet peremére kisodródott embertársadnak is.

Testvér vagy — ne légy jákóblelkű —, légy önzetlen, szerető testvér.

Munkás vagy — ne feledd: munkatársad is van — ő is élni, érvényesülni akar. Hivatásod a nevelés, tanítás — gyermekek, alakuló lelkek vannak gondjaidra bízva — mindenekben az ő előmenetelüket tartsd szem előtt.

Egyháztag vagy — otthonra találasz a templomban, gyülekezetedben, boldog és gazdag örökösnek mondhatod magad — szolgálj önzetlenül annak érdekeit, légy segítségére, hogy a továbbiakban is adhassa neked kincseit, a hitet, a reményt, az istenközelség biztonságot adó boldog tudatát.

Isten ígájába szegődtél, szent szolgálatra vállalkoztál. Isten lámpást adott kezedbe és szól hozzád: „Kelj fel próféta, akarom / hallj, láss, utad erőm vezesse / légy tanum, vizen, szárazon / S lobbants lángot az emberekbe“ (Puskin: A próféta). Azért küldött el, hogy hordozója légy a jézusi evangéliumnak, hogy bekopogtass minden lélek ablakán, s vigyél fényt, melegséget, derűt, mosolyt, hitet, reményt, imádságot minden hajlékba. Jól jegyezd meg, ne feledd el soha: ezt a küldetést csak úgy tudod teljesíteni, ha benned mindvégig a jézusi indulat munkál, ha őszinte és önzetlen leszel azok felé, akik között szolgálatsz.

Ember vagy, légy a szó legnemesebb értelmében ember, és sohase feledd, hogy más is ember. Ne zárd el az útját, ne szorítsd ki, ne gáncsold, ne gyúrd le, hanem nyiss neki tért, fogd karon s egymás mellett, egymásért küzdjetek a boldogabb holnapért, Istenországá s szent ügyéért. Menj közel Mesteredhez s az ő lelkéből meríts, abból az indulatból, mely benne mindvégig munkált. Ez az indulat hevítette eleinket, kik megértették és megélték az apostol tanácsát: „Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is!“ Ámen.

MEGBOCSÁTANI VAGY ELBOCSÁTANI?

Mt 6, 12

Ivan Iljics, Tolsztoj egyik ismert elbeszélésének hőse halálos ágyán bocsánatot akar kérni feleségétől, akivel — főleg súlyos betegsége utolsó szakaszában —, különösen feszült viszonyban élt. A szándék ellenére a „bocsáss meg“ végül mégsem hangzik el. Ivan Iljics az utolsó pillanatban csak ennyit suttog: „bocsáss el!“ A fal fele fordul és nem szólal meg többet.

E két szó, megbocsátás és elbocsátás között látszólag nagyon kevés, lényegtelen a különbség. Tolsztoj emberismerete és művészete nélkül fel sem tűnne, hogy milyen mérhetetlen szakadék választja el őket egymástól. A nagy író tollán azonban egyetlen igekötő felcserélése is elegendő ahhoz, hogy lemeztelenítse, átvilágítsa és elénk tárja az emberi lelket.

Megbocsátani. — elbocsátani: naponta használt szavak. Közös gyökerük, a bocsánat, más-más értelmet nyer bennük. A megbocsátás találkozást, közösséget jelent, az elbocsátást elválást, a közösség megszűnését. A megbocsátás győzelem a véték, a rossz fölött, mely a közösség útjában áll, az elbocsátás, ha nem is ugyanilyen egyértelműen, vereség: valamilyen ok miatt s ennek mélyén a legtöbbször a véték rejtőzik, a közösségről való lemondást, az egymástól való elhatárolódást, egymás elbocsátását jelenti.

A véték, a rossz közösségi kihatásairól ritkán beszélünk, annak egyéni vonatkozásaival, a büntetéssel, bűnhődéssel és jóvátétellel szemben másodlagos kérdésnek tartjuk, pedig az emberi viszonyok, kapcsolatok — mint Ivan Iljics keserű halála is jelzi — sokat szenvednek miatta. A bűn, a véték kétszeresen személyes töltetű, mindig valaki ellen követjük el, s amikor romboló hatását kifejti, először azt a közösségi kapcsolatot metszi el, mely két személyt összefűz. Csak ezután fordul — ha a megbocsátás nem akadályozza meg ebben — az elszigetelt, a közösség megtartó erejétől megfosztott és szintén áldozattá minősülő vétkes felé.

Az embernek két alapvető közösségi irányulása van, s a véték mindkettőre nézve nagy veszélyt jelent: a megbocsátás hiányában Istentől és embertársunktól egyaránt eltávolíthat, a bűn miatt Isten és ártatlan felebarátunk is szenved.

Voltaképpen e keserű tapasztalattal indul a bibliai emberiség életútja is. Ádámot és Évát az engedetlenség vétke elszakítja Istentől és a paradicsomi ártatlanság állapotának feladására kényszeríti őket. Gyermekük, Kain és Ábel a gyilkosságig elmenő tragikussággal tapasztalják meg, hová vezet a testvéri közösséget megbontó irigység és féltékeny-